

СЛАВЯНСКИ ВЕСТИ

МЕСЕЧЕНЪ ОРГАНЪ НА СЛАВЯНСКОТО Д-ВО ВЪ БЪЛГАРИЯ

Редакц. комитетъ : Редакторъ Н. Станевъ * ул. Славянска 6* ц. 1 лв.

СЪДЪРЖАНИЕ

Въ паметъ на почетния членъ и председателъ на д-вото. Скръбни известия.

Н. Станевъ — Проф. Ст. Бобчевъ и заслугитъ му на славянското дѣло.

Проф. М. Г. Попруженко — Въ паметъ на С. С. Бобчевъ.

Хр. Вакарелски — Първитъ писаня на С. С. Бобчевъ.

Хр. Хр Добревъ — Животописъ на проф. Бобчевъ.

Н. С. Бижевъ — Тържество на българското право.

— Помени.

Въ паметъ на многогодишния и заслужилъ председателъ проф. С. С. Бобчевъ

На 8 септември т. г. се помина въ София известниятъ професоръ по история на българското и каноническо право въ Софийския университетъ, председателъ на Славянското дружество въ България, бившъ министъръ на народното просвѣщение, бившъ пълномощенъ министъръ и извънреденъ пратеникъ въ Петроградъ, бившъ директоръ на Свободния университетъ, членъ на Българската академия на наукитъ, на Българския археологиченъ институтъ, членъ кореспондентъ на Югославската академия на наукитъ, дописенъ членъ на Чехската академия на наукитъ и изкуствата, редакторъ на много вестници и списания, публицистъ и журналистъ, авторъ на много научни трудове по юридически въпроси, върху славянството и пр. и пр. До последния часъ на живота си Бобчевъ се интересуваше и пишеше върху много въпроси отъ нашия общественъ животъ и по славянски въпроси. Интересуваше го и въпроса за сждбата на нашитъ сънародници подъ чужда власт. Въ последния часъ на животи си той все пакъ можа да узнае за връщането на Южна Добруджа къмъ майката отечество. Професоръ Бобчевъ се интересуваше извънредно много отъ славянството и работи презъ цѣлия си животъ за славянската идея и славянската солидарност, и винаги поддържаше и проповѣдаваше мисълта, че *„не е славянинъ тозъ, който потиска славяни“*.

Погребението на проф. Бобчевъ стана на 10 септември. Опѣлото се извърши въ църквата „св. Седмочисленици“ отъ Софийския митрополитъ Стефанъ въ съслужение на много свещеници и архимандрити. На погребението присъствуваха представителъ на Двореца г. д-ръ Ханджиевъ, министъръ-председателъ и министъръ на народното просвѣщение, г. проф. д-ръ Богданъ Филовъ, председателъ на народното събрание г. Н. Логофетовъ, министърътъ на въшнитъ работи и изповѣданията г. Ив. Поповъ, членоветъ на св. Синодъ, на чело съ замѣстникъ председателя Видинския митрополитъ Неофитъ, бивши министри, настоятелството на славянското дружество, професори и пр.

Въ църквата говориха за живота и дейността на покойния: митрополитъ Стефанъ; отъ името на М. н. просвѣта говори главния секретаръ Аракчиевъ; отъ името на академията на наукитъ говори подпредседателъ проф. д-ръ Ст. Петковъ, отъ името на Висшето училище за стопански науки, директорътъ г. проф. д-ръ Добревъ, отъ името на Държавния университетъ, г. проф. д-ръ Алексиевъ; отъ името на Славянското дружество първиятъ подпредседателъ г. Никола Станевъ; отъ името на Еленската дружба г. Хрелопановъ и единъ представителъ на свършилитъ Свободния университетъ. Предъ Свободния университетъ говори студентътъ Личковъ, на гробищата говориха В. Стефчевъ и Чешмеджиевъ.

Госпожа Ек. Бобчева. Госпожа К Поповилиева, Господинъ и Госпожа архитектъ Юрданови съ сина си съобщаватъ съ дълбока скръбъ, че тѣхниятъ милъ и непрежалимъ съпругъ, баща, дѣдо и прадѣдо

Професоръ Стефанъ С. Бобчевъ

Роденъ на 20 януарий 1853 г., почина въ неделя, 8 септемврий т. г. въ 6 $\frac{1}{2}$ сл. пл.

Тѣлнитъ останки на скъпия ни покойникъ ще бждатъ вдигнати отъ дома му, ул. „Славянска“ 20. Опѣлото ще се извърши въ вторникъ, 10 септемврий, 10 ч. пр. пл. въ черквата „Св. Седмочисленици“.

София, 9. IX. 1940 год.

Университетътъ Св. Климентъ Охридски съ голѣма скръбъ съобщава за смъртъта на дългогодишния частенъ доцентъ по история на българското право въ Юридическия Факултетъ

Стефанъ С. Бобчевъ

почетенъ докторъ на Братиславския университетъ, бившъ министъръ и пълномощенъ министъръ, дългогодишенъ директоръ на Свободния университетъ, действителенъ членъ на Българската Академия на наукитѣ.

Отъ ректората

Министерството на Народното просвѣщение съобщава съ прискръбие, че вчера е починалъ на преклонна възраст

Професоръ С. С. БОБЧЕВЪ

бившъ министъръ на народното просвѣщение.

Съ дългогодишната си обществена и научна дейность покойниятъ проф. Бобчевъ остави трайни следи въ новата културна и политическа история на България

Богъ да го прости! Нека пребждва за винаги свѣтлата му паметъ!

Юридическия факултетъ при софийския университетъ съ голѣма скръбъ съобщава за смъртъта на дългогодишния частенъ доцентъ по история на българското и черковно право въ юридическия факултетъ

Стефанъ С. Бобчевъ

почетенъ докторъ на Братиславския университетъ, бившъ министъръ и пълномощенъ министъръ, дългогодишенъ директоръ на Свободния университетъ, действителенъ членъ на Българската Академия на наукитѣ

ОТЪ ДЕКАНАТА
на юридическия факултетъ

Министерството на Външнитъ Работи и на Изповѣданията съ дълбока скръбъ известява за смъртъта на

Стефанъ С. Бобчевъ

Бившъ Министъръ на Народното Просвѣщение, бившъ Пълномощенъ Министъръ въ Петербургъ и пр.

Отъ Министерството.

Преподавателското тѣло при държавното висше училище за финансови и административни науки, съобщава, че тѣхния колега

Професоръ Стефанъ С. Бобчевъ

основателъ и дългогодишенъ директоръ на Свободния университетъ, бившъ министъръ на народното просвѣщение и пълномощенъ министъръ, професоръ въ софийския университетъ членъ на българската Академия на наукитѣ, почина вчера, 8 септемврий, 1940 г., 6.30 ч. сл. пл

Българската академия на наукитѣ и изкуствата съобщава съ скръбъ, че на 8 септемврий предаде Богу духъ

Стефанъ С. Бобчевъ

виденъ български общественъ деецъ, професоръ, ученъ и публицистъ, авторъ на редица трудове по историята на българското право, българската история и други правни и обществени въпроси, бившъ министъръ и дипломатически представителъ, членъ на българското книжовно дружество и на българската Академия на Наукитѣ и Изкуствата, председателъ на философско-обществения клонъ на академията.

Академическия съветъ на държавното висше училище за финансови и административни науки, сънай-дълбока тжга съобщава, че

Професоръ Стефанъ С. Бобчевъ

основателъ и дългогодишенъ директоръ на свободния университетъ, бившъ министъръ на народното просвѣщение, пълномощенъ министъръ, членъ на българската Академия на наукитѣ, професоръ въ софийския университетъ, почина вчера, 8 септемврий, 6.30 ч. сл. пл.

Настоятелството на Славянското дружество в България с голяма скръб известява на своите членове и на тях от разните славянски сдружения в България, че дългогодишният председател и ръководител на Дружеството, именития професор, бивш министър и заслужил държавник и общественик

Стефанъ С. Бобчевъ

почина на 8 сеп. т. г.

Голямъ българинъ и голъмъ славянинъ, покойниятъ отъ ранни младини се бѣше отдалъ на служба на родъ и родина и до последния часъ на живота си работи съ несъкрушима енергия и постоянство. Вдъхновенъ апостолъ на славянската идея в България, той служи на славянството и на България съ примѣрно и голъмо себеотрицание.

Служителитѣ при Държавното Висше училище за финансови и административни науки съобщаватъ съ тъга, че бившия директоръ на бившия свободния университетъ.

Професоръ Стефанъ С. Бобчевъ

почина на 8 септ. 1940 г., 6:30 ч. сл. пл.

Настоятелството на д-во „Славянска беседа“ съ дълбока скръб съобщава, че е починалъ почетния членъ на „Беседата“

Стефанъ С. Бобчевъ

бившъ министъръ, професоръ въ университета, председател на „Славянското д-во“ и основател на „Свободния университетъ“

Дружеството на завършилите Свободния университетъ съобщава на членовете си, че любимият им професоръ, директоръ и почетен членъ на организацията

професоръ С. С. БОБЧЕВЪ

почина

Роденъ срѣлъ китнитѣ дебри на хайдушкия Балканъ, закърменъ въ негодитѣ на турското робство, каленъ въ епическитѣ борби на нашето освобождение, той носѣше съ сърцето искрата на будното, бляше и национално възраждане на България!

Преминалъ презъ всички етапи на възделенията на нашия народъ, той бѣше борецъ съ пламененъ духъ, живо слово и дѣла и доживѣ, освобождението ни, възраждането и днесъ свободна Добруджа. . .

Лека прѣстъ, скъпи ни учителю!

Еленското просвѣтно дружество въ София съ голъма скръб съобщава за смъртта на своя именитъ съгражданинъ и бивши председател на дружеството

Професоръ Стефанъ С. Бобчевъ

роденъ въ гр. Елена на 1853 година
Вѣчна му паметъ!

Управителния съветъ на О. С. О. „Василь Левски“ съ наболѣла отъ скръбъ душа съобщава, че вчера е починалъ почетниятъ председател на О.С.О. „Василь Левски“, нашия любимъ професоръ

Стефанъ С. Бобчевъ

Презъ цѣлия си животъ той работи неуморно съ рѣдкъ идеализтъ за преуспѣването на България и българската наука. Неговото най-свѣтло и скъпо дѣло си остава Свободниятъ университетъ, който сега, като Държавно висше училище, ще прѣска просвѣта и наука всрѣдъ нашата академическа младежъ. Българското студентство ще му бже вѣчно признателно.

Българскиятъ Националенъ Студентски Съюзъ

Нашиятъ любимъ учителъ

Стефанъ С. Бобчевъ

почина!

Вѣчна ще остане неговата паметъ въ душитѣ ни!

ПОДНЕСЕНИ ВЪЩИ

Отъ Н. В. Царя
Отъ Министерството на Народното просвѣщение
Отъ Министерството на Външнитѣ работи
Отъ Академията на наукитѣ
Отъ Държавния университетъ
Отъ бившия Свободенъ университетъ
Отъ Славянското дружество
Отъ Еленското просвѣтно дружество
Отъ семейството на покойния
Отъ студентскитѣ организации и роднини.

Никола Станевъ

Проф. С. С. Бобчевъ и заслугитѣ му къмъ славянското д-во въ България

Професоръ Стефанъ Бобчевъ е свързалъ въ продължение на 37 години голѣма частъ отъ своята научна и политико-обществена дейность съ Славянското дружество въ България и е принесалъ голѣми заслуги на славянското дѣло. Славянското дружество е основано въ 1899 г. Първиятъ председателъ бѣ капитанъ Куртевъ, следъ него се изредиха: Търновскитѣ митрополитъ Климентъ — великиятъ авторъ на драмата „Иванко“ убиецъ на царь Асена I, Софийскитѣ митрополитъ Партений, голѣмиятъ народенъ поетъ Иванъ Вазовъ и подиръ него дойде професоръ *Стефанъ Бобчевъ* въ 1903 година.

Новиятъ председателъ, съ свойствената си неизчерпаема енергия, веднага пристъпи да организира подобре дружеството; той разшири целта му и включи трайнитѣ служби: да работи за *всестранно опознаване и сближение между славянскитѣ народи, както и за тяхната взаимност, единение и сътрудничество на културна почва.*

Първата статия въ „Славянски гласъ“ — наученъ органъ на дружеството, бѣ отъ проф. С. Бобчевъ на тема „Славянската идея“. Въ нея той развива основната мисль за съществуването на славянско дружество въ България.

Доводътъ на автора е следния: българитѣ сж отъ славянски родъ. Благодарение на това обстоятелство тѣ иматъ старъ езикъ, нрави, обичаи и култура славянски. Тѣ сж дали велики писатели въ зората на своето оформяване като народъ и държава. Тѣ положили и началото на българо-славянската книжнина, просвѣта и наука.

Възражданието на българския народъ презъ 18 столѣтие се дължи между другото и на въздействието, което упражняваха върху него братскитѣ славянски народи, предимно рускиятъ народъ. Презъ срѣдата на 19 столѣтие се прибави влиянието на ученитѣ и писателитѣ отъ Югославия, Чехия, Словакия и Полша.

По това време изниква въпроса за единството на славянскитѣ народи, за възможността на тяхното сближение, солидарностъ и културно сътрудничество.

Проф. С. Бобчевъ е руски възпитаникъ. Той бѣ просвѣтенъ и вглѣбенъ въ схващането на старитѣ руски славянофили за характера на славянското единство и обединение. Когато, обаче, пое председателството на Славянското дружество и поведе дѣлата му, той разбра, че между неговитѣ сътрудници има лица, които сподѣлятъ повече гледището на срдноевропейскитѣ славяни, които издигаха принципа не за първенство на коя да било славянска държава, но за свобода, равенство и братство всрдъ самитѣ славянски народи и държави. Това ново течение въ просвѣтитѣ славянски срѣди изключваше подчинението на единъ славянски народъ подъ другъ, макаръ и великъ да е той. Докато у великия славянски народъ се прозираше тенденцията да се поведе борба срещу неславянскитѣ народи, новото течение изтъкваше, че това не може да бжде главна целъ на славянското единство. Споредъ новитѣ мислителци и апостоли на славянската идея се изработва миогледъ: славянитѣ могатъ да се борятъ срещу неславяни само за добиване политико-стопанска и културна свобода и да спечелятъ равноправие съ другитѣ народи. Следъ това тѣ трѣбва

да се уредятъ помежду си на почвата на равенство и свобода за всѣка славянска народностъ и за обединение въ едно *пълчоправно* политическо цѣлно, при запазване особеноститѣ на всѣка народностъ.

Професоръ Бобчевъ се присѣдини къмъ това течение и отъ тогава той зае мѣстото на пръвъ апостолъ на славянското единение. Благодарение на голѣмото си познание, на честитѣ си пътувания по славянскитѣ страни, той стана много популяренъ и доби влияние всрдъ свободолюбивитѣ славянски страни. Въ общото желание да се свикатъ всеславянски събори той зае първо мѣство. Отъ Русия той обиколи Полша (тогава подъ Русия), Чехия (подъ Австрия) Хърватско (подъ Унгария) и Сърбия. Станаха предварителни събори, свика се и *сщцински всеславянски съборъ въ София* (1910 г.), чийто председателъ бѣ проф. Бобчевъ.

Въ София се сблъскаха идеитѣ на старитѣ и идеитѣ на младитѣ. Въ борбата бележитиятъ чехски политикъ и общественикъ *Крамаржъ* гръмкогласно извика: *„не е славянитѣ този, който потиска славянина“*. Младото течение надви и славянското дѣло се упжти къмъ сближение при равноправни и свободни славянски народи. Това сближение, единение и сътрудничество не е насочено противъ никой неславянски народъ; то се бори само за свобода, равноправие и просторъ съ главна целъ свободно да развива своитѣ дарования.

Въ този духъ председателтъ на славянското дружество написа безброй статии и студии. Неговото име гърмѣше и въ Прага, и въ Братислава, и въ Полша, и въ Русия.

За да издигне славянското дружество на подобаеща висота, председателтъ проф. Бобчевъ снабди дружеството съ великолепа сграда, привлече дарители, състави наученъ институтъ и т. н. Подпомаганъ отъ своитѣ сътрудници, той стоеше на чело на дружественитѣ издания: „Славянски гласъ“, „Славянска библиотека“, „Славянски календаръ“ и месечния вестникъ „Славянски вестни“, който дава кратки обяснения на събитията, що се развиватъ у славянскитѣ народи и държави и отбелязва сждбоноснитѣ промѣни, които ставатъ между самитѣ тѣхъ.

Въ паметъ на С. С. Бобчевъ

Когато въ 1899 г. за първи пжтъ посетихъ София, името на С. С. Бобчевъ бѣше ми вече добре познато. Бидейки студентъ въ Одеския университетъ презъ 1886—1887 г., азъ имахъ връзки съ мѣстнитѣ вестници и знаехъ, че въ единъ отъ тѣхъ, именно въ „Новороссійскій Телеграфъ“ сътрудничи младиятъ български литераторъ С. С. Бобчевъ. Членоветѣ на Одеското славянско дружество „Св. Кирилъ и Методий“, нѣкои професори, а сжщо и всички сътрудници на „Новороссійскій Телеграфъ“ се отзоваха за С. С. Бобчевъ съ голѣми симпатии. Всички съчувстваха на неговото принудително пребиваване въ Одеса, въ която той живѣеше като емигрантъ, напустналъ родината си поради събитията отъ 9 августъ 1886 г.

Симпатиитѣ къмъ България и къмъ българитѣ бѣха твърде силни въ Одеса, особено въ университетскитѣ срѣди, въ които бѣха още живи споменитѣ за В. Ив. Григоровичъ и неговитѣ идеи. Вследствие на това между студентитѣ се образува дружество, което си постави за задача да се запознае съ всичко, което можеше да помогне да се изучи по-близко миналото и настоящето на България. На събранията на това дружество дождаше и С. С. Бобчевъ. Нѣколко пѣти присѣствувахъ на тия събрания, въ които С. С. Бобчевъ правѣше съобщения. Особено си спомнямъ неговия докладъ за македонския въпросъ. Въ тоя докладъ Бобчевъ ясно и опредѣлено говорѣше за българскитѣ права надъ Македония. Тоя докладъ бѣ напечатанъ отъ Бобчева въ 1887 г. въ руското издание „Славянскія Известія“ на руски езикъ подъ заглавие „Писма за Македония и македонския въпросъ“. Съ голѣмъ интересъ изслушахме и доклада на Бобчева за бита на българитѣ. Вдѣхновената речъ на Бобчева и горещата му любовъ къмъ България оставяха прекрасно впечатление. Поради това и самиятъ докладчикъ ставаше интересенъ и желанъ събеседникъ и познайникъ.

Въ 1892 г. азъ посетихъ София, бидейки вече университетски преподавателъ. Бѣхъ написалъ вече нѣколко труда по българоведение, въ това число и докторската дисертация „Синодикъ царя Борила“, въ университета четѣхъ курсъ по българска история. Естествено, съ огледъ на тия мои научни интереси, моето желание бѣше да се запозная съ видния вече общественъ деецъ, народенъ представителъ, редакторъ на нѣколко периодични издания С. С. Бобчевъ. Именно отъ това време, т. е. повече отъ 40 години не се прекрати моето познанство съ Бобчева.

Въ тая кратка възпоменателна бележка иѣмамъ възможность да говоря подробно за нашитѣ писмени сношения, за нашитѣ срещи, когато посещавахъ София за работа въ мѣстнитѣ библиотеки, а това ставаше твърде често. С. С. Бобчевъ всѣкога ме посрѣщаше съ изключително внимание и ми оказваше помощъ при моитѣ посещения на библиотекитѣ и по време на моитѣ пѣтувания изъ българскитѣ манастири.

Презъ 1920 г. заедно съ семейството си пристигнахъ въ България отъ Русия между многото „бѣжанци“. Едно отъ първитѣ мои посещения въ София бѣше при С. С. Бобчевъ. Трудно ми е да предамъ тукъ цѣлото онова топло внимание, съ което той ме прие и утеши, съзнавайки тежестта на положението ми като бѣжанецъ. . . . Отъ тогава до самата си смъртъ Бобчевъ не преставаше да се интересува отъ моето положение, отъ моитѣ работи. Подъ негово управление азъ служихъ 20 години въ Свободния университетъ, въ които той бѣше директоръ. Подъ неговото председателство азъ работихъ въ Славянското дружество. Съ него азъ периодически водѣхъ дълги беседи, които винаги бѣха поучително интересни за мене.

Нѣкога, при другъ случай, ще разкажа по-подробно за своитѣ срещи съ покойния С. С. Бобчевъ. Сега бихъ искалъ само да се поклоня низко предъ неговия прѣсенъ гробъ въ благодарность за всичко добро, което той правѣше на хората изобщо, а въ частность на руситѣ, на които той бѣше истински приятелъ. Много и много отъ руситѣ, които сѣдбата застави да напуснатъ родината си и да се заселятъ въ България, не ще забравятъ С. С. Бобчева и ще го споменуватъ въ своитѣ молитви. . . .

Проф. М. Г. Попруженко

Първитѣ писания на С. С. Бобчевъ и впечатлението отъ тѣхъ

Историята на българската книжовность и наука съ време ще отдѣлятъ допадаще се мѣсто за дѣлото на Стефана С. Бобчевъ. Въ всѣки случай ще се подчъртае обстоятелството, че той като ученикъ въ Цариградското медицинско училище е вземалъ живо участие въ списването на нѣкои цариградски български издания. Такова е особено участието му въ вестникитѣ „Право“ и „Напредъкъ“, излизали подъ редакторството и на Ив. Найденовъ. Между другото, въ колонитѣ на тия вестници Бобчевъ е подлагалъ на критика или е давалъ отзиви на по-значителнитѣ български книжовни явления по онова време. Между тѣхъ сѣ били и в „Знаме“ на Л. Каравелова, излизашъ въ Букурещъ и „Периодическото списание“ на Българското книжовно дружество въ Браила. Бобчевъ, който поради явната своя младость 20—22 годишенъ, и поради своето ученичество въ една школа, която е принадлежала на турското правителство, въ много случаи е трѣбвало да изказва своитѣ мисли прикрито. Затова често се е подписвалъ и съ лѣжеиме. И тъкмо тази анонимность е възбуждала още повече интереса къмъ писанията му. Ще се ограничи въ случая да посоча само единъ случай отъ впечатлението, което сѣ произвеждали тия негови писания. Касае се до отзиви дадени въ в. Напредъкъ за Периодическото списание и Знание. Презъ мартъ 1875 г. Найденовъ Геровъ, бидейки руски вицеконсулъ въ Пловдивъ, пише Найденову въ Цариградъ следното: . . . „Видѣхъ въ Вашия вѣстникъ два члена за Периодическото списание на Книжовното дружество въ Ибраилъ и за вестникъ „Знание“, написани отъ *нѣкой си Стойковъ* (навсѣкжде курсивътъ мой!), та желая да се науча, кой е и какъвъ е негова милость. — Причината на това е, че има една служба, която *той, споредъ какъ гледамъ писмото му, ще може да я извършва съ достоинство, та да му я предложимъ*. Затова Ви моля да сторите добро да ми явите, ако знаете, кой е тоя Стойковъ, какъвъ е, отде е, де се е училъ, що знае, де се намира сега и на каква работа. — За тоя Вашъ трудъ ще Ви бѣда отъ сърдце благодаренъ, и той не ще да е безъ полза за общото добро. . . . Отговора може да дадете г ну Хр. Д. Караминкову да ми го изпрати“.

На това Ив. Найденовъ отъ 4 априлъ сѣщата година отговаря: . . . „*Лицето, за което ме питате, е г. С. С. Бобчевъ. Той е единъ млаъ момъкъ отъ Елена (Търновско), училъ се е и йоще се учи въ тукашното медицинско училище, а, за да узнаете, що е училъ и що знае, доста е, мисля, да Ви кажа, че е сега за сега въ 7-ия класъ на реченото училище, и че му оставатъ йоще три години, за да свърши и стане докторъ. Другото Ви е познато*“ (Срв. Найденовъ Геровъ, изъ архивата. . . т. II, с. 85. № 1776 и 1777).

Тогавашното медицинско училище безъ друго е представлявало нѣшо като днешнитѣ срѣдни специални училища. И младиятъ ученикъ студентъ е намралъ стога да се занимава сѣщевременно съ широкитѣ обществени работи на българитѣ. Не току така ние скоро го виждаме съ своята школничка униформа да обикаля срѣдищата на българското културно и политическо възраждане изъ Македония. Този младъ книжовникъ-общественикъ, който съ писанията си е пра-

вълъ впечатление на необикновено зръль човкъкъ съ енергиченъ характеръ, вследствие на което общественици, като Найдень Геровъ, сж били готови да му възлагатъ навърно твърде сериозни задачи, остана презъ всичкитъ следващи отъ тогава свои близу деветдесетъ години все такъвъ завършенъ рицаръ и на перо, и на слово, и на дѣло.

Хр. Вакарелски.

Животописъ на професоръ Ст. С. Бобчевъ

Стефанъ Сав. Бобчевъ е роденъ въ гр. Елена на 20 ануарий 1853 година (с. с.) отъ родители Сава х. Ст. Бобчевъ и Койка Юрданова Момчилова — познатъ еленски родъ. Завършилъ първоначалното и трикласно училище въ родния си градъ при известнитъ тогава учители по просвѣтното дѣло Стоянъ п. Андреевъ Робовски и Никифоръ п. Константиновъ. Презъ есенъта на 1868 год. заминалъ за Цариградъ и постъпилъ въ гимназиалнитъ класове на Императорската отоманска медицинска школа, въ която продължилъ и специалния медицински курсъ до 1876 г. въ която Бобчевъ бѣ принуденъ да напусне Цариградъ и да замине за Одеса.

Съ пристигането си въ Русия, Бобчевъ постъпва незабавно въ Московския университетъ — юридическия факултетъ, който завършва за три години на 1880 година съ степенъ „Кандидатъ правъ“, презъ което време съ обявяването на Освободителната война на 12 априль 1877 г. той пристига съ рускитъ войски въ Търново, дето бива назначенъ чиновникъ за особени поръчки при князь Черкасски, началникъ на българското гражданско управление.

Съ завръщането си въ свободна България Бобчевъ се застоява въ Пловдивъ презъ м. юлий 1880 г., гдето му предложили председателството на окръжното сѣдилище. На 7 юний 1881 год. той се оженва за г-ца Екатерина Иванъ х. Теодорова отъ гр. Елена, презъ която година бива избранъ за народенъ представителъ въ Свищовското велико народно събрание.

Отъ председателъ на окръжния сѣдъ Бобчевъ билъ повишенъ за членъ на Върховното сѣдилище и избранъ за председателъ на Върховното административно сѣдилище. Въ това си качество той става по право народенъ представителъ въ Областното събрание на Източна Румелия. —

На 27 августъ 1884 год. е назначенъ за директоръ (министъръ) на правосѣдието, който постъ заема до 6-и септемврий 1885 год. (съединението на южна и севѣрна България).

Следъ съединението Бобчевъ е интерниранъ въ родния му градъ Елена, отъ гдето презъ м. май 1886 година се завръща въ гр. Пловдивъ и се посветява на адвокатство. Преврата и контра преврата по свалянето на князь Александъръ I наложиха емигрирането му въ Цариградъ и оттамъ въ Одеса.

Стефанъ С. Бобчевъ още отъ младини започва да пише въ сп. „Читалище“ и да сътрудничи въ в. „Напредкъкъ“ отъ 1874—1876 г. и написва повече отъ 50 статии и подлистници. Той още презъ 1871 г. се проявява като младъ писателъ, написва статия „Сегашния български езикъ“, която се появява въ Славейковия в. „Македония“, а отъ 1872 — 1873 г. съ-

трудничи въ сп. „Читалище“ и въ в. „Право“. Въ 1874 год. е редакторъ на сп. „Читалище“, а въ 1875 год. се поставя на чело на вестникъ-списание „День“.

Презъ този периодъ Ст. С. Бобчевъ приготвя и дава за печатъ нѣколко книги, издадени отъ бълг. печат. дружество „Промышление“.

Презъ II-о емигрантство въ Одеса (1886—1889 г.) С. С. Бобчевъ сътрудничи въ нѣколко руски вестници, като „Новое Врѣмя“, „Петербургскія вѣдомости“, „Московскія Вѣдомости“, „Русскій Курьеръ“, „Одесскій Вѣстникъ“, „Историческій Вѣстникъ“ и др. Въ този периодъ Бобчевъ приготвя първия томъ на своя „Сборникъ на българскитъ юридически обичаи“ — „Семейното право“ печатано въ Пловдивъ (1897 г.)

Презъ есенъта на 1889 г. С. С. Бобчевъ се завръща въ Пловдивъ и започва адвокатската си професия. Тукъ урежда втория томъ на „Сборникъ на български юридически обичаи“ (1891), а въ 1893 г. основава съ Мих. Ив. Маджаровъ списанието „Юридически прегледъ“ издавано около 40 години. Въ 1894 година основаватъ второ ежемесечно списание „Българска сбирка“; отъ 1895 г. насетне дветъ списания оставатъ въ ху Бобчева, въ администрацията на които е работила и госпожа Бобчева.

Презъ 1899 г. Бобчевъ напуска Пловдивъ и се преселва въ София. Основава „Юридическото дружество“ (1900 г.), на което е избранъ за подпредседателъ, а на 1902 г. сжщо взима живо участие за основаване на „Дружеството на българскитъ публицисти и писатели“, на което бѣ избранъ председателъ до 1923 г. и прогласенъ за почетенъ председателъ.

Сжщата 1902 год. юридическия факултетъ при Соф. университетъ поканилъ Бобчевъ за частенъ доцентъ по *История на българското право*, а по-после заема катедрата по *История на Славянското право* и оная на *Каноническото право* до 1930 год.

Стефанъ С. Бобчевъ бѣ действителенъ членъ на Българската академия на наукитъ и на чуждестранни такива научни институти. Отъ 1894 год. до 1923 год. Бобчевъ бѣ избранъ за народенъ представителъ съ изключение годинитъ (1908 г. — 1910), а на 11-и мартъ 1911 г. влиза въ състава на кабинета Ив. Евст. Гешовъ като Министъръ на народното просвѣщение. На 5 октомврий 1912 година заминава за Петроградъ да заеме поста пълномощенъ министъръ, която длъжностъ напуска на 17 септемврий 1913 год.

С. С. Бобчевъ е основателъ на Свободния университетъ (1920 г.), бива избранъ за неговъ директоръ, който отъ миналата год. се превръща въ държавенъ — за административни и финансови науки.

Освенъ тази негова дейностъ, Бобчевъ бѣ избранъ за председателъ на Славянското дружество въ София (1903 г.) до деия на смъртъта си — 8. IX. 40 г., въ което работи съ завидна енергия за славянофилското движение и сближение на славянитъ отъ славянскитъ държави.

Ст. С. Бобчевъ бѣ председателъ и на Еленското просвѣтно дружество въ София отъ 1926 г. до 1937 г., следъ което е избранъ почетенъ председателъ до края на своя земенъ животъ.

Хр. Хр. Добревъ

СЪБОЛЕЗНОВАНИЯ ЗА ПРОФ. С. С. БОБЧЕВЪ

Отъ България

Пълномощния министъръ Тарновски
Бишия министъръ Вергилъ Димовъ
Д-ръ В. Герджиковъ въ Хасково
Георги Чорбаджийски въ Казанлъкъ.
Градъ Елена — заупойка и поменъ на бащинъ гробъ.

Отъ Югославия

Проф. Д-ръ Франьо Бучаръ въ Загребъ
Балканскиятъ Институтъ въ Бѣлградъ
Венкославъ Бучаръ въ Люблина
Университетски професоръ Д-ръ М. Градоевичъ
въ Земунъ.

Божидаръ Борко и Лав. Черменъ въ Люблина.
Росто Пустослемшекъ, редакторъ на „Утро“, въ
Люблина.

Иванъ Храбръ въ Бледъ.
Д-ръ Върчонъ въ Люблина.

„Народна одбрана“ въ Бѣлградъ въ брой 40 отъ 8
октомврий обнародва следния *некрологъ*:

Стефанъ Бобчевъ, български държавникъ и кни-
жовникъ. Въ София — е починалъ на 88 годишна въз-
растъ единъ книжовникъ, публицистъ, ученъ, политикъ
и бившъ министъръ, който въ България се цени като
деецъ преизпълненъ съ особена славянска душа. Той
е *Стефанъ Бобчевъ*.

Спомняме си, какъ работи този заслужилъ мжжъ
по конференции и събори и отъ разговори по конгреси

въ миналитъ времена. Въ Прага и Варшава, въ Петро-
градъ и Москва, въ Бѣлградъ, Загребъ и Люблина.
както и въ София той явно изтъкваше идеята за юго-
славянското единство. Ако въ миналото нѣмаше лица,
които се противопоставяха на идеитъ на този дър-
жавникъ и разваляха всичко, що той планираше, от-
давна между сърби и българи би се достигнало пълно
разбиране и единство въ възгледи, та двата народа
биха заработили въ съгласие не само на културна, но
и на политическа почва. Въ Прага, въ Москва, въ Со-
фия и Бѣлградъ, неговиятъ гласъ съ меланхоличенъ
тонъ възпѣваше и твърдѣше, че южното славянство
само тогава би било факторъ въ европейското семей-
ство, когато то състави една сила отъ четири едно-
правни брата отъ Соче до Варна.

Когато българскитъ и сръбски топове рушаха
Одринъ, Бобчевъ бѣше посланикъ въ Петроградъ и
той има горчивата сѣдба да види междусъюзната
война. . .

Бобчевъ въ всички времена остана вѣренъ на
своитъ идеи и днесъ той заминава съ самоувѣреностъ,
че идеята за единение между славянитъ на Балкана
ще остане здрава, ако нейнитъ крепители продължа-
ватъ да се грижатъ за нея. Бобчевъ бѣ голѣмъ пу-
блицистъ и ученъ човѣкъ. Написалъ е много научни
трудове, между които първо мѣсто заематъ „Сборникъ
на българскитъ правни обичаи“; „История за старо-
българското законодателство и обществения редъ въ
миналитъ български царства“.

ПОМЕНЪ

† Никола Ивановъ, запасенъ генералъ отъ пехотата, почина

На 16 септемврий т. г. неочаквано почина за-
пасниятъ генералъ отъ пехотата *Никола Ивановъ*.
Кой не си спомня героятъ на Одринъ. Като команду-
ващъ II-ра армия въ Балканската война, нали той пре-
взе Одринъ? Свършилъ султанския лицей „Галата Са-
рай“ въ Цариградъ, Военното училище въ София и
Николаевската генералъ щабна академия, генералъ Ива-
новъ е билъ командиръ на разни полкове, дивизии и
II армия. Той бѣше воененъ министъръ, началникъ ща-
ба на войската и пр. Участвувалъ е въ всички войни
следъ освобождението ни, като неговата бойна слава
бѣ атакуването и превземането на Одринъ.

Генералъ Ивановъ е написалъ и нѣколко военни
трудове. Той бѣ почетенъ членъ на Славянското дру-
жество въ България.

Погребението на бележития генералъ стана на
17 септемврий съ всички военни почести, отговарящи
на неговия чинъ. Опѣлото се извърши въ църквата
„Св Седмочисленици“ отъ софийския митрополитъ Сте-
фанъ. На погребението присъствуваха представители
на двореца, военниятъ министъръ, ген. лейтенантъ Да-
скаловъ, генералитетътъ и всички свободни отъ служ-
ба офицери, много бивши министри, запасни офицери,
настоятелството на Славянското дружество въ Бълга-
рия и др.

Въ църква говориха за живота и заслугитъ на
покойния, митрополитъ Стефанъ, отъ армията гене-

ралъ Марковъ, отъ запаснитъ офицери о. з. генералъ
Лазаровъ и други.

Генералъ Ивановъ бѣше голѣмъ славянинъ. Той
бѣ много години членъ на настоятелството на Славян-
ското дружество въ България, кждето работи съ убеж-
дание за славянската идея. Затова той бѣ провъзгла-
сенъ за почетенъ членъ на Славянското дружество.

За генералъ Ивановъ военната история ще от-
реди видно мѣсто.

Миръ на праха му!

Вѣчна му память!

† Никола Начевъ

На 28 септ. почина скромниятъ, ала бележитиятъ
учител, книжовникъ и общественикъ, *Никола Начевъ*,
отъ Калоферъ на 81 годишна възраст.

Покойниятъ се отличаваше съ високъ родолю-
бивъ духъ и безспорни дарования въ полето на бълга-
рската книжовност. Написалъ е много статии и от-
дѣлни, литературни, обществени и исторически тру-
дове, препълнени съ искрено чувство и дълбока
любовъ къмъ правдата и науката. По главнитъ му
трудове сж: *Дядо Генко Севдата, Ц. ревецъ, Бун-
товници, Цариградъ като културенъ центъръ на
българитъ до 1877 г., Калоферъ въ миналото,
Христо Тъпчилещовъ* и др. Последнитъ, които сж
крупни трудове, покойниятъ написа съвършено без-
платно.